

מסורת הש"ס

(א) ויבנות פתח, (ב) ונקמן ה'; (ג) ונעליל ב'; ושינ'; (ד) [שם ושינ', (ה) כבודות יח'; (ו) ועי' מוס' כבודות כח. ד"ה קיום]; (ז) ונקמן טו'; (ח) ס"ח אינו, (ט) ס"ח וקא מוכחא מילתא, (י) דפס"ר הניכסא: ידענו, ועי' מהרש"א מהרש"ל מהר"ם,

גליון הש"ס

תוס' ד"ה האי ב' לא שיך למפדך. לא וימי להנין דנריהם הקדושים מין דסמכין על סברא דדיקא דבעלה מת ממילא לא שייך שינוא ולא אחי לירי חומרא וטאלי הכא דאף דסמכין דשאלת חומר אמת מ"מ שמה יצוא בעל ויערער בשקר. וה' יאיר עיני:

מוסף תוספות

א. היו לו שתי נשים ושמותיהן שוין. רש"י.
ב. בעדי מסירה. רש"י.
ג. דאמר עדי חתימה כרתי אפי' גדולה לא מצו לגרש. מוס' הלש"י.
ד. ולר' אלעזר בעינן שיהא מוכיח לעדי מסירה. הי מניניה מגרש כמו לר"ם בעדי חתימה. דלקמן בפ' בתרא אהך מנהי דבי ששלחו ב' גיטין נותן שתיהן לזו ושתיהן לזו מוכיח לה בגמ' דלא כר' אלעזר דהא לא ידעי עדי מסירה בהי מניניה? מגרשא ואצ"פ שהשלוח אומר בעלה של זו עשתי שליח כיון דאין כאן הוכחה לעידי מסירה. מוס' הלש"י. ועי'ש ונע"ש ורשב"א שכתבו לישב דעת רש"י צאמנים שוים. ו. ושמה מתוך כך לבן של ב"א נוקח ותמנע מלינשא. רש"י.
ז. בחתימה, אפי' בשנים, אלמא בעינן נמי חתימה לשמה ולהכי לא מהני ידענו. מוס' הלש"י. ו. ולא חייש רבא לטעמא דדייק טפי כשאומר שראה. מוס' הלש"י. ו. אבל בלשון שמועיל למר, ולמר אינו מועיל, בהא לא איירי. מוס' הלש"י.
ח. [נאה דותן דנקמן] בפני נכתב סלי, ובפני נחתם חציו, פסול ואמר רבא עלה. רש"י.
י. מ"ט. אתי לאחלופי בקיום שטרות דעלמא, וקא נפיק נבי ריבנא דדממונא אפומא דחד סהדא.
יא. והשתא איכא חד בהדיא, פסול. רש"י.
יב. כי אמר נמי עד אחד בפני נחתם. מוס' הלש"י.
יג. בשאר שטרות. מוס' הלש"י.
יד. דאין עדים מצויין לקיימו. מוס' הלש"י.
טו. דבתרא איה דאזי שפי' הוה דיע מסקנא דשמעתא דרבה אית ליה דרבא ואמאי דחיק. רש"י.
טז. והשתא ניחא דכולה הך סוגיא מיסקא למיבר אפי' לפי מסקנא דשמעתין. מוס' הלש"י.

פסקי רי"ד

אדלא תרחיז: ולרבא דאמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו ליבעי תרי מידי דהוה אקיום שטרות דעלמא: ע"א נאמן

משום עיגונא אקילו צה. להימניה לשליח: **האי קולא היא**. צתמיה:

דאי מארכה פרי. למימר לשמה תו לא מאי בעל לערער השתא אחי ומערער ואוקי' חד לצהדי חד: **כיון דאמר מר**. לקמן (דף ה'): **צפני כמה נוסנו**. שליח זה לאשתו ואומר צפניהם צפני נכתב צפני שנים וכו':

מעיקרא מידק דייק. השליח כשמקבלו מיד הצעל ויודע צו שברלון מגרשה ולא יצא ויערער עוד ואי נמי עורר אינו נאמן דודאי דק צמילתא שפיר: **נעשה כמי שנחקרה עדותן צב"ד**. דלא חליף איניש לזיופי: **אחי למיגוייה**. דלא יאמר כולוה. ואמרינן לקמן (סז) כל המשנה ממתבע שטבעו חכמים צגיטין הולד ממזר: **חדא מחלה**. תיבות כגון צפני נכתב לשמה: **גיין**. דזימנין דלא אמר אלא צפני נכתב: **חדא מסרתי**. כגון צפני נכתב: **לא גיין**. וממילא שיילינן ליה אי נכתב לשמה ואמר אין אי נמי סתמא (לשמה) קא מסהדי. ומיהו צפ"ג וצפני נחתם אכרכוה דכתביה וצתמיה צעינן לשמה וכיון דכל חדא מילתא צאפי נפשה היא לא גיין: א"כ. דטעמא משום קיום הוא צפני נכתב למה לי: **ורבא צדין הוא**. דלא צעי למימר נכתב: **אלא**. משום הכי אכרכוה: **דא"כ**. דלא אמר נכתב: **אחי לאיחלופי כו'**. דמוכחא מילתא דלקיימו אחי ומאן דחזי סבר כל שטרות נמי צחד מייקימי אי אחי חד סהדא ואמר מכיר אחי כתב ידי העדים: **הסס**. גבי קיום שטרות יודעים אנו שזה כתב העדים הוא דקאמרי: **הכא צפני קאמר**. ואלא קא מוכחא מילתא: **הכא אשם מהימנא**. אס דביעה גט לחציבתה ואמרה צפ"ג מהימנא דכתנן צפ"צ (לקמן דף כג): אף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעליהן כו': **צעל דבר**. אותו שמויא'ל השטר והשטר שלו: **הכא צעל דבר מהימן**. האשה עצמה מציאה את גיטה ממדה"י בתורת שליחות כגון דאמר לא צעלה אל תמגרשי צו אלא צב"ד ונבלד שתא'ל צריכה לומר צפ"ג וצפני נחתם וכו' צפ"צ (סז): **אטו הכא כי אמר יודע אני מי לא מהימן**. הואיל ולדדיה טעמא משום קיומא הוא אי אמר יודע אני צחתימת ידי העדים מי לא מתימן דמה לי צפני מה לי יודע אני וכיון דכתיב הוא אי לא דמגרשינן נמי אכתביה דמיהו היכר צין גיטין לשטרות אחי לאיחלופי צקיום שטרות דעלמא לקיימיניהו צעד אחד: **מאן האי סגא**. דמתניתין: אי

כשאמר צפני נעשה הכל והוא לא ראה מכשיאמר ידעתי וס"ת ואמאי לא מהני ידעתי לרצה כמו לרצא על כרחך משום דלרצה הוי טעמא משום לשמה ואכתי תיקשי רצה מ"ט לא אמר כרצא דמפ' טעמא משום קיום ויועיל ידעתי ואריך צפני נכתב דלא אחי לאיחלופי ואור"י דמכת מנהי דבריש פ"צ (לקמן דף טו). דקתני אחד אומר צפני נכתב ושנים אומרים צפנינו נחתם כשר משמע ליה לרצה ידיענו לא מהני¹: **אמרי ידענו מי רא מהימני**. פי' בקונטרס הואיל ולדדיה טעמא משום קיומא מה לי צפני ומה לי יודע אני' משמע שרוא'ה לומר דשליח מתימן כי אמר יודע אני והא דנקט כי אמרי ידענו לשון רבים ולא אמר כי אמר ידעתי משום דאשלוחין דעלמא קאי ולעיל לא צעי למימר ידעתי איכא צינייהו דלא צעי למינקט אלא הנהו דלמר כריך ולמר לא כריך² אלז תימה הוא דככל דוכתי נקט לרצא צפני נחתם לאו דוקא ועוד אי צחד נמי מהני ידעתי היכי קאמר רבא צרפ"צ (לקמן דף טו).³אפילו הוא ואחר מעידין על צחתימת עד שני פסול⁴ דאי לא הוה אלא האי שליח דמכיר שתי צחתימות הוה כשר והשתא משום דצא אחד מהשוק לסייעו צחתימת שני יפסל אע"ג דבקונטרס פי' התם דהיינו הא דפרריך ליה רב אשי מי איכא מידי דאילו מסיק איהו לכולי דיבורא כשר⁵ וכו' מ"מ אין סברא כלל שהיה רבא טועה צכך ונראה ידיעתי לא מהני אפילו לרצא עד שיאמר צפ"ג ונחתם משום דדייק טפי כדפירשנו והכי מפרש ר' משולם אטו כי אמרי ידענו שנים מעלמא שקיימנו גט זה מי לא מהימני והואיל ומהני צוה קיום דמהני צשאר שטרות⁶ אחי לאיחלופי⁷: **כיון דאיצו אמרי ידענו בו'**. וקושיא דאשה וצעל דצר לא חש לתרך דלא סניח דמיימי גיטא וכי מיימי עד כשר אחי לאיחלופי:

מאן האי תנא דבעי בתיבה אשמה ובעי חתימה אשמה. וס"ת למאי דמסקינן דרצה אית ליה דרצא⁸ נוקי מתני' כרצי אלעזר והוי צפני נכתב משום לשמה וצפני נחתם משום שאין עדים מלויין לקיימו ודוחק לומר דכולה הך סוגיא וגס רב אשי¹⁰ דאמר לקמן ר' יהודה היא איירי למאי דס"ד מעיקרא וי"ל דרצה אף לפי המסקנא צעי צחתימה לשמה כיון ידיענו לא מהני דאי מהני לפי המסקנא תיקשי רצה מ"ט לא אמר כרצא וליכא למימר הא דלא מהני ידענו היינו משום איחלופי דהא כיון דלריך לומר צפני נכתב משום לשמה לא אחי לאיחלופי¹¹:

המביא גמ פרק ראשון גיטין

אפילו נכתב לשמו פסול לגרש צו לר' מאיר כדאמרינן צריש כל הגט (לקמן דף ד):^א כתב לגרש צו את הגדולה לא יגרש צו את הקטנה וקאמר צגמ' קטנה הוא דלא מאי מגרש הא גדולה מגרש מוקי לה^ב כר' אלעזר ולא כר"מ^ג משום דבעינן שיהא מוכיח מתוך עדי הצחתימה הי

⁶משום עיגונא אקילו בה רבנן האי קולא הוא חומרא הוא דאי מצרבת ליה תרי לא אתי בעל מערער ופסיל ליה חד אתי בעל ומערער ופסיל ליה כיון דאמר מר⁷ בפני כמה נותנו לה רבי יוחנן ור' חנינא חד אמר בפני ב' וחד אמר בפני ג' מעיקרא מידק דייק ולא אתי לאורועי נפשיה ולרבא דאמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו ליבעי תרי מידי דהוה אקיום שטרות דעלמא⁸ עד א' נאמן באיסורין אימר דאמרינן עד אחד נאמן באיסורין כגון חתיכה ספק של חלב ספק של שומן דלא איתחזק איסורא אלב הכא איתחזק איסורא דאשת איש הוי דבר שבערוה⁹ ואין דבר שבערוה פחות מב' בדין הוא דבקיום שטרות נמי לא ליבעי כדר"ל דאמר ר"ל¹⁰אעדים החתומים על השטר¹¹ נעשו כמי שנחקרה עדותן בב"ד ורבנן הוא דאצריך והכא משום עיגונא אקילו בה רבנן האי קולא הוא חומרא הוא דאי מצרבת ליה תרי לא אתי בעל מערער ופסיל ליה חד אתי בעל ומערער ופסיל ליה כיון דאמר מר בפני כמה נותנו לה רבי יוחנן ורבי חנינא חד אמר בפני שנים וחד אמר בפני ג' מעיקרא מידק דייק ולא אתי לאורועי נפשיה ורבא מאי טעמא לא אמר ברבא אמר לך מי קתני בפני נכתב לשמה בפני נחתם לשמה ורבה בדין הוא דליתני הכי אלא דאי מפשת ליה דיבורא אתי למגזייה השתא נמי אתי למגזייה חדא מתלת גאזי חדא מתרתי לא גאזי ורבה מ"ט לא אמר ברבא אמר לך א"כ ניתני בפני נחתם ותו לא בפני נכתב ל"ל ש"מ בעינן לשמה ורבא בדין הוא דליתני הכי אלא דא"כ אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא בעד אחד ורבה מי דמי התם ידעינן הכא בפני התם אשה לא מהימנא הכא אשה מהימנא התם בעל דבר לא מהימן הכא בעל דבר מהימן ורבא אמר לך אטו הכא כי אמרי ידעינן מי לא מהימני וכיון דכי אמרי ידעינן מהימני אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא בעד אחד ולרבה דאמר לפי שאין בקיאין לשמה מאן האי תנא דבעי בתיבה לשמה ובעי חתימה

ג.

אפילו נכתב לשמו פסול לגרש צו לר' מאיר כדאמרינן צריש כל הגט (לקמן דף ד):^א כתב לגרש צו את הגדולה לא יגרש צו את הקטנה וקאמר צגמ' קטנה הוא דלא מאי מגרש הא גדולה מגרש מוקי לה^ב כר' אלעזר ולא כר"מ^ג משום דבעינן שיהא מוכיח מתוך עדי הצחתימה הי מיינייהו מגרשה ובסמון צעי לאוקומי מתני' כר"מ ואפילו לרבי אלעזר כריך עדי מסירה שידעו שעשאו הצעל שליח וליכא^ד ואור"י דהא דלכרוך רבנן הכא היינו כדי שלא יערער הצעל ויאמר שכתבו הסופר כדי להתלמד והוא החמים עליו עדים שהוא לא היה צקי לשמה: **האי קולא הוא חומרא הוא**. צריש האשה רבה (ויצמות דף פח). גבי מתוך חומרא שהחמרת עליה צסופה דפרריך לא לחמיר ולא ילקל ומשני משום עיגונא אקילו צה רבנן⁵ לא שייך למיפדך האי קולא הוא חומרא הוא דאי מצרבת לה תרי וצא צעלה מותרת לחזור כדאמרינן התם והשתא צחד תלא מזה ומזה דהתם יומינן דלא אפשר לתקן כשלא ראה אלא אחד שהיה מכיר שהוא צעלה ואפילו היו שם הרבה מי יציאם כצאן להעיד אצל כאן יכול לשלחו צשנים: **חדא בעא מערער ופסיל אע"ג**

יש לפרש דפסיל ליה ממש אע"ג דלא מהימן וליכא אלא לעו צעלמא מיפסל וס"ת א"כ מאי ס"ד דמהני צפני נכתב כיון דלכתי איכא לעו וי"ל דס"ד דמהני דרצו פעמים לא יוציא שישבור שלא יאמיניהו ומיהו אי מפיק ליה מיפסל ולמאי דס"ד הא דקתני אס יש עליו עוררין יתקיים צחותמיה קאי נמי אהמציא גט ממדה"י ומשני מידק דייק ולא אחי בעל לערער ואפי' אס יערער לא יאמיניהו וליכא לעו כלל ומיהו אין נראה לר"י לפרש כן שיהא פסול משום לעו צעלמא כיון דקיס לן שהוא כשר ועוד מדלא תנן צרישא המציא גט ממדה"י אס יש עליו עוררין וי"ל דקתני צסיפא ונראה לפרש ופסיל ליה היינו שיאמיניהו ולעו¹ אצל מ"מ הגט כשר:

אתי אאיחלופי בקיום שטרות דעלמא. וס"ת כיון דאין כריך לומר צפני נכתב אלא משום איחלופי אמאי פסיל צריש פ"צ (לקמן דף טו). צפני נכתב תלוי אחרון טפי מחלוי ראשון וי"ל דצחלוי ראשון יש צו שם האיש והאשה והומן שהוא עיקר הגט מייכנר מילתא ולא אחי לאיחלופי: **הכא בפני**. אצל² ידעתי אחי מועיל וטעמא דכשאמר צפ"ג ונחתם דייק טפי דמרע אנפשיה טובא

ועמא' דאחיה דרבה דרצה הוי טעמא לאיחלופי בקיום שטרות בעלמא בע"א. פי' אי הוה אמר בפני נחתם ותו לא הוה מוכחא מילתא דליקיימי שטרות קאתי ומאן דחזי סבר כל שטרות נמי מייקימו בחד דאמר אני מוכיר חתימתי מש"ה אטרחיה דלימא נמי בפני נכתב דלא ליתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא דהתם לא מסהדי אכתיבה דשטרא כ"א על החתימה:

(א) לאחיה זה יתכן לשל גבי מיתא' דרצה אלז הכא הסוזה דנענן מ"מ תששו ליוסף וליע.

עין משפט
נר מצוה

ח א מיי פ"ג מ"ה עדות ה' ו סגנ עינן קט טוש"ע ח"מ סימן מו ספק על צהנה"ה:

פסקי רי"ד

פסקי רי"ד (המשך) באיסורין. פי' שהרי האמינה תורה כל אחד ואחד על הפרשת תרומה ועל השחיטה וניקור הגדין והחלב: אימור דאמרינן ע"א נאמן באיסורין כגון חתיכה ספק של חלב ספק של שומן דלא איתחזק איסורא. פי' איסורא דחלב בתוך חתיכה גופה הכא איתחזק איסורא פי' איסורא דא"א והוי דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים. פי' דיליף דבר דבר מממון הכא כתיב כי מצא בה ערות דבר וכתיב התם על פי שנים עדים יקום דבר ומטבל ושחיטה לא גמרינן לה דהתם בידו לתקום לפיכך נאמן עליון ע"א: ומזהר בדיון הוא דקיום שטרות נמי לא ליבעי תרי כר"ל דארי"ל עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד פי' וליופא לא חיישינן דלא חציף איניש לזייפו ורבנן הוא דאצרכוה פ' למיחש למילתא משום ס' דאיכא משכח לזו כתוב כגון שנכתב לשם בני עירובי: ומשום עיגונא אקילו בה רבנן. הקילו להאמין ע"א לכדו: האי קולא הוא האי חומרא הוא. פי' דאי מצרכת לה חתי' למימר בפני נכתב לא אתי בעל ומערער חד אתי בעל ומערער ופסול ליה ואוקי' חד לחדי חד ואוקי' איתתא אחזקתה: כיון דאמר מר לקמן בשמעתין בפני כמה יתנו לה ר' יוחנן ור' חנינא חד אמר בפני ב' וחד אמר בפני ג' מעיקרא מדקדק ולא אתי לאורועי אנפשיה. פי' מתחלה הוא מדקדק לקבילו מיד הצעל ונודע שברצונו נכתב ונחתם היילכך הימנה רבנן כבי תרי ויכיון דאמר בפני נכתב לא חתימה ואי אתי בעל ומערער לא משנחינן ביה: ולרבא דלא חייש לאין בקיאום לשמה וטעמא הוא לפי שאין עדים מצויין לקיימו לימא בפני נחתם ותו לא בפני נכתב למה לי פירוש שמאחר שהצריכוהו לומר בפני נכתב ש"מ דטעמא הוא לפי שאין בקיאום לשמה כרבה: ומזהר דלמא אתי לאיחלופי בקיום שטרות בעלמא בע"א. פי' אי הוה אמר בפני נחתם ותו לא הוה מוכחא מילתא דליקיימי שטרות קאתי ומאן דחזי סבר כל שטרות נמי מייקימו בחד דאמר אני מוכיר חתימתי מש"ה אטרחיה דלימא נמי בפני נכתב דלא ליתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא דהתם לא מסהדי אכתיבה דשטרא כ"א על החתימה:

באיסורין. פי' שהרי האמינה תורה כל אחד ואחד על הפרשת תרומה ועל השחיטה וניקור הגדין והחלב: אימור דאמרינן ע"א נאמן באיסורין כגון חתיכה ספק של חלב ספק של שומן דלא איתחזק איסורא. פי' איסורא דחלב בתוך חתיכה גופה הכא איתחזק איסורא פי' איסורא דא"א והוי דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים. פי' דיליף דבר דבר מממון הכא כתיב כי מצא בה ערות דבר וכתיב התם על פי שנים עדים יקום דבר ומטבל ושחיטה לא גמרינן לה דהתם בידו לתקום לפיכך נאמן עליון ע"א:

ומזהר בדיון הוא דקיום שטרות נמי לא ליבעי תרי כר"ל דארי"ל עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד פי' וליופא לא חיישינן דלא חציף איניש לזייפו ורבנן הוא דאצרכוה פ' למיחש למילתא משום ס' דאיכא משכח לזו כתוב כגון שנכתב לשם בני עירובי: ומשום עיגונא אקילו בה רבנן. הקילו להאמין ע"א לכדו: האי קולא הוא האי חומרא הוא. פי' דאי מצרכת לה חתי' למימר בפני נכתב לא אתי בעל ומערער חד אתי בעל ומערער ופסול ליה ואוקי' חד לחדי חד ואוקי' איתתא אחזקתה: כיון דאמר מר לקמן בשמעתין בפני כמה יתנו לה ר' יוחנן ור' חנינא חד אמר בפני ב' וחד אמר בפני ג' מעיקרא מדקדק ולא אתי לאורועי אנפשיה. פי' מתחלה הוא מדקדק לקבילו מיד הצעל ונודע שברצונו נכתב ונחתם היילכך הימנה רבנן כבי תרי ויכיון דאמר בפני נכתב לא חתימה ואי אתי בעל ומערער לא משנחינן ביה: ולרבא דלא חייש לאין בקיאום לשמה וטעמא הוא לפי שאין עדים מצויין לקיימו לימא בפני נחתם ותו לא בפני נכתב למה לי פירוש שמאחר שהצריכוהו לומר בפני נכתב ש"מ דטעמא הוא לפי שאין בקיאום לשמה כרבה: ומזהר דלמא אתי לאיחלופי בקיום שטרות בעלמא בע"א. פי' אי הוה אמר בפני נחתם ותו לא הוה מוכחא מילתא דליקיימי שטרות קאתי ומאן דחזי סבר כל שטרות נמי מייקימו בחד דאמר אני מוכיר חתימתי מש"ה אטרחיה דלימא נמי בפני נכתב דלא ליתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא דהתם לא מסהדי אכתיבה דשטרא כ"א על החתימה:

(א) לאחיה זה יתכן לשל גבי מיתא' דרצה אלז הכא הסוזה דנענן מ"מ תששו ליוסף וליע.

דתנן